

LOGOROVANJE NAŠE OMLADINE

...posle prekida od punih petnaest godina. Uprkos strahovitog stradanja, uprkos tolikih žrtava u borbi protiv smrtnog neprijatelja, uprkos logorima smrti, dušegupkama... nit života nije prekinuta. Krvavi genocid nije sasvim uspeo. Naša je omladina opet na logorovanju.

U ovoj jubilarnoj godini, desetoj od obnavljanja Saveza u oslobođenoj domovini, uloženi su ozbiljni napori za proširenje kulturne delatnosti i rad sa omladinom. Nastojalo se da se novi naraštaj upozna sa bogatim kulturnim nasleđem duge jevrejske istorije. Da se upozna sa jevrejskim problemima današnjice u skladu sa naprednim shvatanjima i stremljenjima naše socijalističke zemlje.

Izvršni odbor Saveza smatrao je zajedničko letovanje — logorovanje omladine važnim činocem za njeno bliže međusobno upoznavanje, fizičko oporavljanje i jačanje, za njeno kulturno napredovanje i za razvijanje jevrejske svesti.

Letovanje je obuhvatilo 227 iz svih većih jevrejskih opština naše zemlje. Preškolska deca, srednjoškolci i studenti bili su prema uzrastu razvrstani u tri grupe. Prvu grupu sačinjavala su deca od 7 do 11 godina, drugu grupu deca i omladinci od 11 do 16 godina, a treću grupu omladinci od 16 godina naviše.

Grupe su letovale naizmenično. U prvoj smeni bila su deca od 11—16 godina. Ona je bila na letovanju od 4 do 23 jula. Druga smena bila su deca od 7 do 11 godina. Ona je letovala od 24 jula do 12 avgusta. Treća grupa, omladinci od 16 godina naviše, letovala je od 13 avgusta do 1 septembra.

Pred očima čoveka koji je pošao iz Rovinja da poseti omladinski kamp Saveza, posle polučasovne plovidbe među pitoresknim malim ostrvima, ukazuje se prekrasna, nezaboravna slika. Na strmim obalama, koje se sve više približavaju kao neka začarana šuma iz davno zaboravljene bajke, prostire se „Punta Korente“, nacionalni park kršne Istre. Niču prekrasni čempresi, ponosne palme, snažna stabla stoletnih primorskih borova usred gustog žbunja lovora, leandera i bršljana.

More je mirno. Kao rastopljeni metal razlilo se nadaleko, dokle god pogled dopire. Mali motorni čamac guta poslednje metre. Na keju smo. Dočekuje nas popularni patron logora, „Čika Mikša”.

Na jednoj lepoj livadi okruženoj krasnom gustom borovom šumom, nekoliko metara udaljenom od mirne morske obale, proteže se kamp omladinaca.

Kamp je moderno uređen. Raznobojne montažne kućice pružaju vrlo živopisnu sliku. Nameštaj je u kućicama upravo „raskošan”, kreveti sa žičanim madracima, dušecima napunjenim vunom, noćni stočić, orman, priručni umivaonik, stona električna lampa. Na prozoru i vratima zavese. Svaka kućica ima svoj sto i stolice. Ceo kamp je elektrificiran. Vodovod, sanitarni uređaji, tuševi i umivaonici. Razni fiskulturni rekviziti, igračke i ljuljaške takode stoje na raspolaganju.

Prva grupa jevrejske omladine na letovanju u Rovinju, jula 1955 godine

U tom zanimljivom, nesvakidašnjem ambijentu, „Čika Mikša” je počeo da priča. Videlo se da je zadovoljan što najzad nekom „nadležnom” može da iznese svoje utiske, da priča o savladanim i još postojećim teškoćama i brigama. Hrana je odlična i izdašna (ujutro bela kafa, pecivo, buter, džem ili salama; upodne kompletan ručak sa mesom ili ribom po izboru; isto tako i večera), ali deca imaju neverovatam apetit. Ogladne na svežem vazduhu u stalnom kretanju a i voda ih iscrpljuje. Pojela su svu rezervnu dodatnu hranu. „Više puta sam se obratio Domu staraca. Tek ovih dana će

nešto stići. Recite, molim vas, ko je važniji: domari ili omladinci?!" Uzaludno je bilo dokazivati energičnom zaštitniku „gladnih logoraša" da nije naše da sudimo o tom „komplikovanom problemu". Nije se umirio dok mu nisam obećao da ćemo zatražiti intervenciju Lacija, koji se u to vreme nalazio na godišnjem odmoru na Crvenom Otoku.

U međuvremenu logor je počeo da se budi. Posle jutarnje gimnastike i brige za „ličnu higijenu", deca između 7 i 11 godina odlaze na doručak. Posle doručka sledi uređenje kampa uz pomoć odraslih.

Za jednim od stolova velika grupa mališana, završivši uređenje kampa, opkolila je druga Zdenka. On je za vreme svoga kratkog boravka stekao simpatije malih građana kampa. Ne samo zbog neprestane brige za njihovo zdravlje, već i zbog zanimljivih stvari koje im je svakom prilikom pričao.

Kamp se najedanput ispuni veselom grajom. Brzo smo saznali razlog tome. Vreme je za kupanje. Zaista, najlepši trenutak za mlade logoraše. U gaćicama i kupaćim kostimima spuštaju se strmim puteljkom na plažu. Svak brzo nalazi neko zgodno mesto na vrelim kamenim terasama. Sunce obilato greje. More čini osobito srećnim male kupaće. Mnogi od najmlađih lupaju rukama po površini i ne bez dostojanstva hvale se da su već naučili da plivaju.

Sa ovim se ne završava dnevni život u kampu. Dolazi ručak, a potom vreme za odmor i spavanje. Posle 16 časova počinje pesma i igra, priče ili probe za razne priredbe. Kursevi baleta i gimnastike. Učenje jugoslovenskih i jevrejskih narodnih igara i pesama.

Kamp odjekuje od oduševljenih uskliku tankih glasića. Da li se to deli čokolada ili su opet stigli mornari da pričaju o dalekim morima? Ni jedno ni drugo nego drugarica Edita pokazuje neke nove dečje igre koje je naučila u jevrejskim dečjim zabavištima u Londonu. Sa ne manje pažnje slušaju mališani i njene priče o svim mogućim stvarima.

Sad su stigli gosti iz Saveza, tu su Čika Albi, Čika Laci i Čika Dov sa drugaricama. Priređuje se svečanost u njihovu čast. Došlo je i preko sto gostiju iz okolnih kućica i kampova. Od priređivača je kanda najnervozniji „Čika Mikša", tehnički rukovodilac priredbe. Sa velikom energijom i brzinom trčkara on tamo-amo kao da je kakav režiser letnjih igara u Dubrovniku. Ali ni uspeh nije izostao. Divna iluminacija kampa i osvetljenje „pozornice". Raznim bojama osvetljene male kućice, okolna stabla i žbunje daju divan okvir i umnogome doprinose uspehu priredbe.

„Umetnički rukovodilac" priredbe, drugarica Olga Adam, ni u čemu ne zaostaje iza „tehničkog rukovodioca". Drhtavim glasom objašnjava deci: „Nemojte biti nervozni, ne plašite se, ponašajte se lepo, kao da ste na probama. Kao i da nema publike". Popravlja im kostime, pokazuje pokrete baleta. Već je na kraju svojih snaga.

A male umetnice, svesne svojih znanja i darovitosti, sasvim mirno vćekuju svoj nastup. Sigurne su u uspeh. I nisu se prevarile. Ta mala priredba je bila odlična u svakom pogledu.

Nad kampom se spušta noć. Zvezde blistaju srebrnastim sjajem i bde nad zdravim snom mališana.

Sanduće za pisma do vrha je puno. Pisma za mamu i tatu i drugove sa oduševljenjem prićaju o divnim i nezaboravnim danima na moru i o srećnom detinjstvu.

U tihoj noći vode se razgovori. O prvoj grupi i prvom logorovanju.

„Ćika Mikša” prića: —

„Upoćetku je bilo raznih teškoća, jevrejska deca iz pet naših republika prvi put su se našla u jednom zajednićkom kampu. U prvim danima bilo je odvajanja. Međutim, zbliženje je ostvareno brže nego što se moglo oćekivati. Deca su našla zajednićki jezik. Međusobno su se povezala. Zbližila ih je zajednićka igra, zajednićki život.”

Ćini nam se da kulturni i vaspitni program nije bio dovoljno brižljivo sastavljen i sproveden. Kod rada sa omladincima od 13 do 16 godina ne sme se gubiti iz vida da je pubertet najopasnije razdoblje u razvitku ćoveka.

Rukovodiocima tu se postavljaju teški zadaci. U duševnom razvitku mladog ćoveka kamp treba da bude stepenica više u njegovoj borbi za samostalnost. Ćini nam se da kod rešavanja ove problematike nismo bili na dovoljnoj visini.

Omladinci sa zahvalnošću primaju svaku poućnu reć. Na lepoj livadi, usred šume, u krugu omladinaca sedi sedi profesor i govori o istoriskom znaćaju jevrejskih praznika. Kroz reći iskusnog pedagoga, rećaju se kao na bioskopskom platnu slike davne prošlosti. P e s a h — praznik sećanja na osloboćenje iz egipatskog ropstva. S u k o t — sinovi Izraela lutaju kroz vrelu, bezvodnu pustinju. Bore se sa prirodom, neprijateljem i malodušnošću svojih drugova. Formiraju se obićaji i deset zapovesti. Život pod šatorima. Š a v u o t — duge povorke snažnih seljaka dolaze na hodoćašće u Jerusalim. Održavaju veliku skupštinu. Razdragano svetkuju praznik sazrevanja plodova i berbe. Godine i vekovi prolaze. Sad dolaze praznici jedne slavne ali krvave epohe. H a n u k a — Makabejci u samoubilaćkim borbama oslobaćaju zemlju od tirana, tućina. L a g B a o m e r — borba šake ustanika na ćelu sa legendarnim Par Kohbom protiv moćnih rimskih legija. P u r i m — simbol pobeće života nad smrću. Pobeća dobrog nad zlim.

No time nije iscrpen program letovanja. Valja spomenuti izlete, naprimer motornim ćamcem u okolinu Rovinja, na Crveni Otok i Katarinu, autobusom u Pulu, Poreć, Piran, Portorož i Kopar. Zar sama ta imena ne prućaju jasnu pretstavu o lepim doživljajima malih izletnika!

Treća, najstarija grupa sastojala se od 77 omladinaca. Od toga 44 srednjoškolca i 33 studenta univerziteta i drugih visokih škola.

Bez obzira na to što se grupa sastojala pretežno od srednjoškolača, ton i karakteristika života bila je više studentska. Mlađi su se povodili za zrelijim.

Društveni život i međusobni odnosi bili su više nego zadovoljavajući. Za čitavo vreme nije bilo nijednog incidenta, nikakve svađe ili trvenja. Omladinci su se vrlo brzo međusobno približili, bez obzira na sredinu iz koje su dolazili. Unutrašnji život grupe kao celine nije bio sputavan nikakvim kanonima, naredbama i pravilima. Osnovni red kampa i disciplina su ipak bili na zavidnoj visini.

Dečja priredba u jevrejskom omladinskom kampu u Rovinju 1955 godine

Predviđeni kulturni program nije se mogao sprovesti. Predviđeni predavači su otkazali svoja predavanja iz nepredviđenih razloga. Ta praznina je donekle bila popunjena, zahvaljujući okolnosti što su neki članovi Izvršnog odbora Saveza provodili svoj godišnji odmor u blizini kampa.

Pretsednik Saveza drug dr Albi Vajs održao je tri predavanja. U predavanju „Jevrejstvo u svetu danas“ on je dao opštu sliku savremene jevrejske problematike, s naročitim osvrtom na istoriju razvoja Jevrejstva u poslednjih nekoliko decenija, kao i na geografsku rasprostranjenost, socijalnu strukturu, organizacione forme i glavne društveno-političke tendencije jevrejskog življa u raznim zemljama, kao i pregled velikih interteritorijalnih jevrejskih organizacija.

U predavanju „Diaspora i Izrael“ dr Vajs je izložio glavne karakteristike života jevrejskih zajednica u svetu, njihove međusobne odnose i njihove odnose prema državi Izrael, kao i značenje države Izrael za ceo jevrejski narod i za samo stanovništvo Izraela. Ukazujući na mnoge dodirne tačke i mogućnosti saradnje, on je istakao i posebnosti jevrejske problematike u Diaspori i u Izraelu, kao i razlike u svakoj posebnoj zemlji i odnose Jevreja prema široj nejevrejskoj okolini u zemljama u kojima žive i sa kojima su povezani mnogostrukim vezama kao građani, rodoljubi i trudbenici.

U predavanju „Jevrejski radnički pokret“ dr Vajs je izložio istorijat radničkog pokreta među Jevrejima u svetu, naročito u zemljama gde žive u većim masama, počev od poslednjih decenija XIX veka do danas. Ukazujući na sve ekonomske, političke i ideološke faktore koji su doveli do specifičnih pojava u jevrejskom radničkom pokretu, a istovremeno i do raznih vidova učešća jevrejskih radničkih organizacija i pojedinaca u međunarodnom radničkom pokretu i radničkim pokretima pojedinih zemalja, predavač je doveo slušaoca do savremenog aspekta tog celog pitanja, osvetljavajući posebno glavne karakteristike radničkog pokreta u Izraelu.

Potpredsednik Saveza drug dr Lavoslav Kadelburg upoznao je omladince sa svrhom letovanja i mogućnostima koje ovakav kontakt omladine iz svih krajeva zemlje pruža. Zatim je dao pregled jevrejskih organizacija i raznih društvenih aktivnosti između dva svetska rata u bivšoj Jugoslaviji, a detaljnije se zadržao na organizacionoj strukturi, ciljevima i radu u jevrejskoj zajednici od Oslobođenja do danas. Objasnio je naročito rad Saveza jevrejskih opština kao i rad njegovih institucija i pojedinih opština.

Drugarica Edita Vajs je održala predavanje „O jevrejskim omladinskim klubovima u Londonu“. Drugarica Vajs je ukazala na činjenicu da veliki broj jevrejskih omladinaca u Londonu provodi svoje slobodno vreme po klubovima kojih ima u svim krajevima grada preko stotinu na broju. U njima se sprovodi raznovrstan kulturni program, sportovi i razne zabave. Tokom zimskih meseci održavaju se u nizu klubova intenzivni kursevi judaistike i hebrejskog jezika. Krajem nedelje se obično prave zajednički izleti. Leti se organizuju kampovi. Klubovi izdaju svoje „Biltene“ a neki imaju i svoj list. Preko 80 klubova u Engleskoj okuplja „Savez jevrejske omladine“ koji izrađuje program rada i snabdeva klubove materijalom za kulturni rad. Omladinci u Engleskoj su pokazali živ interes za život i rad naših omladinaca i želju da uspostave što tešnji kontakt.

Drug Aleksandar Štajner održao je predavanje o temi „Privredni odnosi Jugoslavija-Izrael“. Tokom predavanja izložio je da je FNRJ ne samo među prvima priznala mladu državu Izrael, već da je ona jedna od prvih država koja je nastojala da što više intenzivira ekonomsku saradnju. Analizom kontingentnih lista, trgovinskih sporazuma i izvršenja istih ukazao je na činjenicu da pored bila-

teralnih privrednih interesa obostrano je uneto i mnogo dobre volje za učvršćenje koegzistencije između dveju zemalja. U popularnoj formi dao je iscrpan prikaz privredne monografije Izraela, ukazujući pri tome i na sociološku strukturu stanovništva kao i na društveno-političko uređenje zemlje.

Sva ova predavanja bila su pristupačna omladincima. Slušaoci su postavljali brojna pitanja. Živo interesovanje za izložene teme odrazilo se u diskusijama, kao i u pojedinačnim razgovorima posle predavanja.

Tokom jednog sastanka, naš gost iz Izraela, drug Šimon Cahor je odgovarao na pitanja koja su prisutni postavljali, a koja su se odnosila na život u Izraelu u različitim vidovima zadružnih naselja kao i na privredne, političke i kulturne probleme.

Na jednom diskusionom sastanku bio je razmotren predlog Izvršnog odbora Saveza da iduće letovanje bude pripremljeno i održano pod rukovodstvom samih omladinaca. Učesnici u diskusiji bili su mišljenja da bi se to moglo prepustiti jednom odboru, koji bi bio sastavljen od omladinskih klubova Beograda, Zagreba i Sarajeva. Taj odbor bi imao da izradi plan budućeg kulturnog rada u kampu, a da sami omladinci između sebe pronadu snage za njegovu izvršenje.

Organizovanih predavanja ili diskusija više nije bilo, ali su se vrlo često na plaži ili posle večere razvijale žive diskusije po najrazličitijim pitanjima u kojima je ponekad uzimalo učešća 20—30 omladinaca. U tim diskusijama razmatrani su razni problemi iz oblasti političke ekonomije, sociologije, umetnosti itd. Često su vođeni razgovori i sa jevrejskom tematikom.

Lepo je bilo posmatrati našu omladinu na logorovanju! Novi posleratni naraštaj polako sazreva, vaspitan u ponosnoj slobodnoj zemlji, ne znajući za tešku tragediju bliske prošlosti. Starija generacija se već oporavila. Zbrisani su tragovi teškog ranog detinjstva. Nestale su posledice fizičkih zlostavljanja, psihičkih i nervnih poremećaja. Na ruševinama niče jedno novo Jevrejstvo, čvrsto povezano sa naporima i borbom svoje zemlje, prožeto idejom izgradnje socijalizma i lepše budućnosti.

Nemoguće je nabrojati sve ono što omladinci doživljavaju za vreme svog kratkog boravka na moru.

Logorovanje je za sve tri grupe dobro uspelo i po programu koji su imale da ostvare i po zadovoljstvu učesnika. To se pokazalo i u pitanjima i porukama pri rastanku. Kada i gde će biti sledeće logorovanje? Opet ćemo doći. Ne zaboravite nas!

Tri nedelje su brzo prošle. Omladinci se vraćaju u svoje gradove, u svoju sredinu. Poneće sa sobom nešto malo od divnih doživljaja, nešto od slobodnog života u prirodi, nešto iz dana životne radosti i čeličenja dobrih osobina.

Logorovanje je uspelo. Iduće će uspeli još bolje. Omladinci će se starati o tome.